

RAZVOJ SOCIALNEGA VEDENJA IN SOCIALNE IGRE OTROK

doc. dr. Tina Kavčič, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem

8. posvet Dobre prakse v vrtcu: Simbolna igra v vrtcu

Socialno vedenje in igra

- ✗ Razvoj socialnega vedenja in razvoj igre sta tesno povezana
  - ✗ napredek v socialnem razvoju omogoča vključevanje v vse bolj zapletene interakcije v kontekstu igre
  - ✗ socialna interakcija omogoča napredek igre
    - ♦ otrok v interakciji z mentalno razvitejšim partnerjem zmore več kot sam
    - ♦ razvojno zahtevnejše oblike igre se najprej pojavijo v kontekstu socialne interakcije

Vsebina

- × vrste socialne igre
- × razvoj socialnega vedenja od rojstva naprej in njegovo povezanost z igro

Socialne vrste igre

- × M. B. Parten (1932) – 6 kategorij (ne)socialne igre:
  - × brez udeležbe
  - × opazovalna igra
  - × samostojna (osamljena) igra
  - × vzporedna (paralelna) igra
  - × asociativna igra
  - × sodelovalna (kooperativna) igra
- × Sodobni avtorji (van der Kooij, 2001; Zupančič idr., 1999):
  - × kontaktna igra
  - × opazovalna igra z udeležbo

Socialne vrste igre

- ✗ Rubin (2001) - Shema za opazovanje proste igre otroka
  - ✗ 3 oblike socialne igre otrok
    - ♦ oddaljenost opazovanega otroka od drugih otrok
    - ♦ otrokova pozornost in odzivnost do drugih otrok
  - ✗ samostojna igra:
    - ♦ ločeno od drugih otrok
    - ♦ običajno z drugačnimi igračami
    - ♦ pozoren na svojo dejavnost
  - ✗ vzporedna igra:
    - ♦ otrok se igra sam, a v bližini drugih otrok
    - ♦ drugih se zaveda in do določene mere nanje tudi odziva
    - ♦ uporaba podobnih igrač ter raba vzporednega govora
  - ✗ skupinska igra:
    - ♦ igra z drugimi otroki , njihova igra ima skupen cilj

Socialna interakcija

- ✗ Socialna interakcija je proces vzajemnega delovanja vsaj dveh oseb, ki sta med seboj v komunikacijskem procesu, pri čemer se zavedata prisotnosti drug drugega in tega, da delujeta drug na drugega.
  - ✗ celoten človekov psihični razvoj se odvija v kontekstu socialne interakcije
  - ✗ zaporedno prevzemanje dejavnosti
    - ♦ sosledje dejavnost – premor že pri sesanju novorojenčka

Socialno vedenje in igra dojenčkov

- Novorojenček je socialno bitje (Zupančič, 2004):
  - Preferenca za človeški glas in obraz
  - Prepoznavanje in razlikovanje med obrazi
  - Prepoznavanje in razlikovanje med nekaj temeljnimi čustvenimi izrazi na obrazih drugih ljudi

Socialno vedenje in igra dojenčkov

- × 2. mesec:
  - × bolj dejavno vključevanje v interakcijo
  - × protokonverzacija
    - ♦ spodbujanje
    - ♦ odzivi na motnje
  - × za usklajenost skrbi predvsem odrasli

Socialno vedenje in igra dojenčkov

× 3-6 mesecev

× začnejo se zavedati partnerjeve pozornosti, ki je namenjena njim

- ♦ začasni pozitivni umik iz interakcije

× odziv na vrstnike:

- ♦ difuzno vzburjenje
- ♦ začenja komunikacijo
- ♦ precej neusklajene interakcije

Socialno vedenje in igra dojenčkov

x 6-9 mesecev

x preproste sodelovalne igrice s partnerjem

x pozornost na nežive predmete:

- ♦ povečana sposobnost rokovanja s predmeti
- ♦ uporaba predmetov v socialni komunikaciji
- ♦ ne usklajujejo pozornosti na predmete in ljudi

x klovnovsko vedenje

- ♦ usmerjanje pozornosti na svoje vedenje

x vrstniške interakcije

- ♦ gledajo vrstnike, se jim nasmеjejo, vokalizirajo, se jih dotikajo
- ♦ prisotnost igrač moteča

Socialno vedenje in igra dojenčkov

- × 9-15m: Sociokognitivna revolucija
  - × usklajevanje pozornosti na partnerja v socialni interakciji s pozornostjo na predmete
  - × 9 m: skupna vezana pozornost na zunanji predmet ali dogodek
  - × 11m: sledenje pozornosti partnerja
    - ♦ socialno sklicevanje
  - × po 12 m: usmerjanje partnerjeve pozornosti na zunanje predmete
    - ♦ deklarativne geste

Socialno vedenje in igra dojenčkov

- ✗ Sposobnost skupne vezane pozornosti omogoča vključevanje v socialno igro s predmeti
  - ✗ interakcija z odraslim pretežno vezana na predmete

Socialno vedenje in igra dojenčkov

- × Interakcija z vrstniki
  - × razvoj podobno kot z odraslimi, a s precejšnjim razvojnim zamikom
  - × že dojenčki se specifično odzivajo na vrstnike
  - × od konca prvega leta starosti se z vrstniki vključujejo tudi v igralne interakcije
  - × z razvojem vse bolj usklajene in gladke
  - × skupni interesi

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

- ✗ Socialno vedenje in prilagajanje otrok od dveh let in pol dalje lahko opišemo s 3 dimenzijami, ki vključujejo:
  - ✗ značilnosti otrokovega čustvenega izražanja
  - ✗ značilnosti odzivanja na vrstnike
  - ✗ značilnosti odzivanja na odrasle

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

✗ Socialno vedenje in prilagajanje otrok od dveh let in pol dalje lahko opišemo s 3 dimenzijami:

✗ socialna kompetentnost:

- ♦ prilagojeno čustveno izražanje: veseli, zaupljivi, mirni
- ♦ ugodni stiki z vrstniki: vključeni, prosocialni, strpni
- ♦ ugodni stiki z odraslimi: primerno samostojni, sodelovalni

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

✗ Socialno vedenje in prilagajanje otrok od dveh let in pol dalje lahko opišemo s 3 dimenzijami:

✗ vedenje ponotranjenja:

- ♦ potrto, tesnobno čustvovanje
- ♦ stiki z vrstniki: osamljeni
- ♦ pretirano odvisni od odraslih
- ♦ dejavnik tveganja v razvoju samostojnosti; prispeva k prezrtosti otrok med vrstniki in vzgojitelji/učitelji

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

✗ Socialno vedenje in prilagajanje otrok od dveh let in pol dalje lahko opišemo s 3 dimenzijami:

✗ vedenje pozunanjenja:

- ♦ jezo čustvovanje
- ♦ stiki z vrstniki: agresivnost, egoizem
- ♦ nasprotovanje odraslim
- ♦ dejavnik tveganja v razvoju vedenjskih težav, ki vključujejo težave v socializaciji, zavračanje otrok s strani vrstnikov in konfliktne odnose otrok z odraslimi

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

- ✗ Izraženost teh 3 dimenzij socialnega vedenja pri otrocih se odraža v njihovem delovanju v različnih skupinah in socialnih odnosih, preko teh pa tudi v njihovi učni uspešnosti
  - ✗ Izbira vrstnikov za skupno igro (Zupančič, Gril in Kavčič, 2001)
  - ✗ Udeležba v prosti igri z vrstniki (LaFreniere in Dumas, 1995)

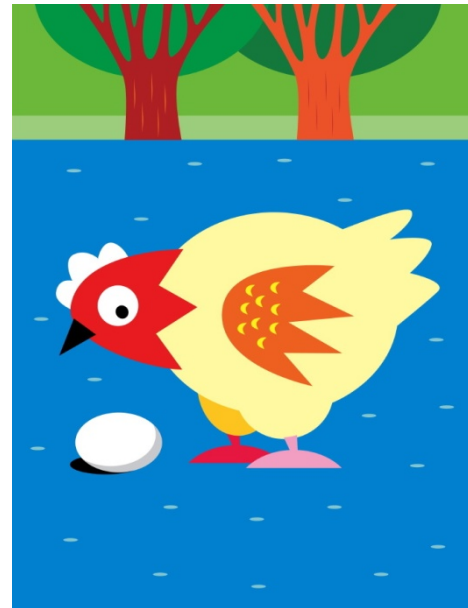
Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

- × Bolj socialno kompetentni otroci:
  - × večkrat izbrani za skupno igro v vrtcu
  - × priljubljeni
- × Otroci z bolj izraženim vedenjem ponotranjenja:
  - × nekoliko redkeje izbrani kot želeni partnerji za skupno igro
  - × najmanj vključevanja v socialno igro
  - × več časa na obrobju skupine (ni razlik v samostojni igri)
  - × prezrti
- × Otroci z bolj izraženim vedenjem pozunanjenja:
  - × nekoliko redkeje izbrani za skupno igro
  - × več negativnih izbir kot otroci z manj izraženim vedenjem pozunanjenja
  - × najbolj interaktivni in hkrati najbolj zavrtnjeni med vrstniki
  - × zavrtnjeni

Socialno vedenje in igra otrok v vrtcu

- ✗ Socialno vedenje – priljubljenost/vključenost v igralno interakcijo

Socialne vrste igre: razvoj

× Dojenček:

× 6m

- ♦ samostojno
- ♦ pasivno spremljajo dejavnost odraslega z igračkami
- ♦ niso sposobni predmetno socialnega usklajevanja
- ♦ njihov interes za igrače v primerjavi z interesom za ljudi še razmeroma šibak

× do 12m

- ♦ porast zanimanja za predmete

Socialne vrste igre: razvoj

× Malček:

- × porast socialno dejavnejših vrst igre
- × vzporedna in asociativna igra
- × do konca 3. leta tudi sodelovalna
  - ♦ porast socialne kompetentnosti
  - ♦ upoštevanje namer drugih
  - ♦ prilagajanje lastne dejavnosti v interakciji

Socialne vrste igre: razvoj

× Zgodnje otroštvo:

× samostojna igra postaja redkejša

- ♦ samostojna konstrukcijska igra ostaja pogosta

× opazovalna igra in vzporedna igra

- ♦ omogočata vključevanje igro s svojimi vrstniki

× simbolna igra postaja vse bolj socialna - sociodramska igra:

- ♦ možnosti za preizkušanje socialnih spretnosti ter raziskovanje socialnih vlog in norm
- ♦ spodbuja socialne interakcije in prijateljstva med otroki
  - ♦ otroci si delijo čustva in izkušnje
  - ♦ pogosto vključuje reševanje konfliktov s pogajanjem
  - ♦ prevzemanje gledišča drugega, saj morajo upoštevati gledišče igralnih partnerjev

Socialne vrste igre: razvoj

- ✗ Do konca 3. leta lahko opazimo vse vrste
- ✗ Samostojna ni nujno najpreprostejša
  - ✗ Kaj otrok počne
  - ✗ Preferenca za neinteraktivno igro
- ✗ Sodelovalna razvojno najzahtevnejša

